

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARDA KOŞUL VE YÜKLEMELER

CONDITIONS AND CHARGES IN TESTAMENTARY DISPOSITION

Müjgan Gömeç*

ÖZ

Miras hukukundaki en temel konu, ölüme bağlı tasarruflardır. Ölüme bağlı tasarruflar, kişilerin öldükten sonra hüküm ve sonuç doğurmak üzere yaptıkları terekelerindeki mallarla ilgili olan ya da terekeleri ile herhangi bir ilgisi olmayan emirler içeren hukuki işlemlerdir. İnsanların hayattayken her hususta kendi kararlarını alma ve gerçekleştirme imkanları vardır. Öldükten sonra da insanların istek ve arzularının yerine getirilmesine imkân vermesi açısından ölüme bağlı tasarruflar çok önemlidir. Miras bırakan, ölüme bağlı tasarruflarını arzu ve istekleri doğrultusunda bazı koşul ve yüklemelere tabi tutabilir. Medeni Kanun, miras bırakanlara ölüme bağlı tasarruflarına koşul ve yüklemeye getirebilme yetkisi tanıyarak tasarruf alanlarını genişletmiştir. Bu koşul ve yüklemelerin hangi şartlarda ve nasıl geçerli olacağı hususunun incelenmesi ölüme bağlı tasarrufların geçerliliği ve mirasçılarının hakları açısından önem arz etmektedir. İnsanların öldükten sonra geride kalan mallarının akıbeti ile ilgili karar verme imkânı kalmayacağından, ölüme bağlı tasarrufların geçerliliği hususu büyük önem taşımaktadır. Çalışmamızda miras bırakanın yapabileceği ölüme bağlı tasarrufların neler olabileceği, ölüme bağlı tasarruflara geçerli olacak şekilde nasıl koşullar ve yüklemeler getirilebileceği ve hangi türdeki koşul ve yüklemelerin ölüme bağlı tasarrufları geçersiz hale getireceği incelenecektir.

Anahtar Kelimeler Ölüme Bağlı Tasarruf ~ Koşul ~ Yüklemeye

ABSTRACT

The most fundamental issue in Law of Succession is testamentary dispositions. These dispositions are juridical process that involve orders relevant or nonrelevant to estate assets of individuals in order to give judgment and deduct upon their death. People have their own means to make and realize their decisions in every possible matter while alive. Testamentary dispositions are also very crucial in that they permit will and desires of the individuals to be fulfilled even after they pass away. The inheritor can subject his/her testamentary disposition to certain conditions and charges in accordance with his/her will and desires. The Civil Code expands the areas of these dispositions in a way of granting the authority to the Inheritors to impose conditions and charges. Examining the subject, which is in which circumstances and how those conditions and charges will be valid, has an importance in terms of validity of the testamentary dispositions and rights of the heirs. As the individuals will not be able to decide on the fate of their assets left behind upon their death, the subject of the validity of testamentary dispositions is of great importance. This study will examine what can be the testamentary dispositions made by the Inheritors in addition to what conditions and charges will apply to testamentary dispositions. Moreover, this study will focus on what kind of conditions and charges can invalidate the testamentary dispositions.

Keywords Testamentary Disposition ~ Condition ~ Charge

* Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi.

© 0000-0002-9294-3043 mujganhacier@gmail.com

Bu eser Creative Commons Alıntı-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

GİRİŞ

Miras hukukuna göre, ölen kişinin yani miras bırakanın mirasının kimlere kalacağı hususunda karma bir sistem belirlenmiştir. Bu sistemlerden ilkinde, miras bırakanın mallarının kimlere geçeceği kanun tarafından önceden belirlenir. Buna kanuni (yasal) mirasçılık denir. Diğer sisteme göre ise; miras bırakan, mirasının geçeceği kişileri önceden belirleyebilir. Bu sisteme de atanmış mirasçılık denir. Buradan da anlaşıldığı üzere Türk Hukukunda mirasın kime kalacağı hususu sadece kanuna göre belirlenmemektedir. Miras bırakan, kendi arzusuna göre mirasını kimlere bırakacağını belirleyebilir. Buna olanak sağlayan iradi işleme, ölüme bağlı tasarruf denir (TMK m. 514).

Miras bırakan ölüme bağlı tasarruflar ile sadece malvarlığının devrini sağlamaz. Aynı zamanda TMK m. 515'e göre: "Miras bırakan, ölüme bağlı tasarruflarını koşullara ve yüklemelere bağlayabilir." Yani miras bırakan terekesi dışında kalan bir hususta da ölüme bağlı tasarrufta bulunabilir. Örneğin; öldükten sonra kendi isminin bir okula verilmesi isteği gibi.

Ölüme bağlı tasarruflarda koşul ve yükleme kavramı TMK'da aynı maddede düzenlenmiş olmasına rağmen, hukuki nitelikleri ve sonuçları birbirinden çok farklı olduğu için bu iki kavram ayrı ayrı ele alınacaktır.

I. ÖLÜME BAĞLI TASARRUF KAVRAMI

Ölüme bağlı tasarruf, miras bırakanın tek taraflı irade açıklaması ile öldükten sonra malvarlığının kimler tarafından nasıl kullanılacağı gibi ölmeden önceki son arzularının gerçekleştirilmesi amacıyla kanun koyucu tarafından miras bırakana tanınmış bir hukuki işlemidir. Bu hukuki işlem, miras bırakanın ölümünden sonra hüküm ve sonuç doğurur.¹

Her birey aktif ve pasiflerinden oluşan bir malvarlığına sahiptir.² Bireylerin ölümü veya ölümle aynı sonuca sahip diğer hallerde³ aktif ve pasif malvarlıkları tereke⁴ olarak adlandırılır. Tereke yerine miras kavramı da TMK'nın bazı hükümlerinde kullanılmaktadır. Ancak doktrinde tereke ile miras aynı anlamda kabul edilmemektedir. Mirasın terekeden daha kapsayıcı bir anlam taşıdığı savunulmaktadır. Tereke, miras bırakanın yalnızca aktif ve pasiflerinin mirasçılara geçmesi olarak tanımlanırken; miras, miras bırakanın aktif ve pasiflerinin yanında mirasçılara diğer tüm yetkilerinin de geçmesi olarak ifade edilmektedir.⁵

¹ Mustafa Dural ve Turgut Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, (15. Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020, s. 50; Zahit İmre ve Hasan Erman, *Miras Hukuku*, (15. Baskı), İstanbul: Der Yayınları, 2021, s. 53.

² M. Kemal Oğuzman, *Miras Hukuku*, (3. Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 1984, s. 1; Mehmet Ayan, *Miras Hukuku*, (10. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, 2020, s. 29.

³ Ölüm karinesi (TMK m. 31) ve miras hukuku açısından farklı özellikleri olmasına rağmen (TMK m. 584 - 588) gaiplik kararı (TMK m. 32 - 35) ölümle eş değer tutulmuştur. Hüseyin Hatemi, *Kişiler Hukuku*, (8. Baskı), İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 82-85; Turgut Akıntürk ve Jale (Güral) Akipek, *Türk Medeni Hukuku I -Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku-*, (16. Baskı), İstanbul: Beta Yayıncılık, 2020, s. 250; Serap Helvacı, *Gerçek Kişiler*, (8. Baskı), İstanbul: Legal Kitapevi, 2017, s. 31-42.

⁴ Samim Gönensay ve Kemaleddin Birsen, *Miras Hukuku*, (2. Baskı), İstanbul: Ahmed Said Matbaası, 1963, s. 1; Nuşin Ayiter ve Ahmet M. Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, (2. Baskı), Ankara: Savaş Yayınları, 1991, s. 37; Nuşin Ayiter, *Miras Hukuku*, (4. Baskı), Ankara: Sevinç Matbaası, 1978, s. 9.

⁵ Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 37; Ayiter, *Miras Hukuku*, s. 9.

TMK'ya göre bir kimse ölümünden sonra terekesinin kimlere kalacağı ile ilgili herhangi bir tasarrufta bulunmaz ise mirasçuları kanuni hükümlere göre belirlenecektir (TMK m. 495-591). Buna kanuni (yasal) mirasçılık denilmektedir. Bunun yanı sıra miras bırakan ölümünden sonra malvarlığının kimlere kalacağı hususunda özel bir düzenleme de yapabilir ki bu şekilde belirlenen mirasçılara ise atanmış (iradi) mirasçılar denilmektedir. Doktrininde bir görüşe göre; mirasçı atama yetkisi, miras bırakana kanunla tanınmış bir yetki olduğundan atanmış mirasçılığın kanuni mirasçılığın bir türü olarak kabul edilmesi gerektiği savunulmaktadır.⁶

Kanuni mirasçıların bir kısmı kanun koyucu tarafından saklı paylı mirasçı olarak belirlenmiştir. Saklı paylı mirasçıların payları miras bırakan tarafından tasarruf edilemez (TMK m. 505-506). Saklı paylı mirasçılar TMK'da açıkça belirtilerek sınırlandırılmıştır. Bunlar miras bırakanın alt soyu, eşi, annesi ve babasıdır. Bu sayılanlar dışında saklı paylı mirasçı olamaz.⁷ Saklı paylı mirasçılara düşecek olan miras payının dışında kalan kısım, miras bırakanın tasarruf edebileceği kısım olarak adlandırılmıştır (TMK m. 507).

Doktrinindeki bir görüşe göre, malvarlığı içerisinde bulunmayan bir hak terekede bulunamaz.⁸ Ancak hâkim olan görüşe göre, miras bırakanın ölümü anında malvarlığında olmayan haklar da terekede bulunabilir. Bu haklara verilebilecek en güzel örnek, biyolojik babanın mirasçularına karşı açabileceği babalık davasıdır (TMK m. 301/2).⁹ Bunun dışında miras bırakanın ölümü halinde mirasçıların şahsında doğrudan doğan haklar da vardır. Miras bırakanın ölümü ile onun desteğinden yoksun kalacak olanların talep edebileceği destekten yoksun kalma tazminatı (Türk Borçlar Kanunu m. 53/1-b.3) ve miras bırakanın ölümü halinde yakınlarının talep edebileceği manevi tazminat (TBK m. 56/2) mirasçıların şahsında doğrudan doğacak olan haklara verilebilecek örneklerdendir.¹⁰ Bu haklar miras bırakanın malvarlığında ya da terekede yer almaz.¹¹ Miras bırakanın intikali mümkün olan borçları da terekeye dahildir.¹² Yaptığımız tüm bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere tereke, miras bırakanın intikali mümkün olan ve ölümü ile mirasçularına geçecek olan özel hukuk ilişkileridir.¹³

⁶ Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, (2. Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 1978, s. 35.

⁷ 10.05.2007 tarihinden önce kardeşler de saklı paylı mirasçı olarak kabul edilmekteydi. Ancak yapılan değişikliklerle kardeşler, saklı paylı mirasçı olmaktan çıkarılmıştır.

⁸ Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 2.

⁹ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 11; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 34-36; Bilge Öztan, *Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)*, (11. Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları, 2020, s. 16. Aksi Görüş; Bu davalardaki taraf sıfatı miras bırakandan geçmeyip doğrudan mirasçının şahsından doğmaktadır. Rona Serozan ve Baki İlkay Engin, *Miras Hukuku*, (6. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 119-124.

¹⁰ O. Gökhan Antalya, *Miras Hukuku*, (4. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 74; H. Kübra Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2011, s. 7; Turgut Öz, *Yeni Borçlar Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Değişiklikler ve Yenilikler*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2011, s. 9.

¹¹ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 12; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 37-38; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s. 121-124.

¹² Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s. 119-121; Halil Akkanat, *Ölümün Özel Hukuk İlişkilerine Etkisi*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2004, s. 101-102.

¹³ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 8; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 31, Öztan, *Miras Hukuku*, s. 16; Antalya, *Miras Hukuku*, s. 69-74; Ali Naim İnan, Şeref Ertas ve Hakan Albaş, *Miras Hukuku*, (10. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 64; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 8.

Ölüme bağlı tasarruf yapma hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğundan tasarruf yapılırken kişinin iradi ya da yasal olarak temsili söz konusu olamayacaktır. Ancak ölüme bağlı tasarrufta bulunma hakkının, iradi veya yasal temsilci aracılığıyla kullanılamaması, uygulamada miras bırakanın sınırlandırılmasına neden olabilir. Tasarrufta bulunacak kişinin, bu hakkını bizzat kullanma imkanının olmayacağı yahut da vekil aracılığıyla yapacağı tasarrufun, geçerlilik şartlarına daha uygun olarak yapılacağı hususu da dikkate alınarak yeni bir düzenleme yapılabilir.

A. ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARDA EHLİYET

Vasiyetnameler ve miras sözleşmelerinde aranan ehliyet şartları birbirinden farklıdır. Doktrinde ölüme bağlı tasarruf ehliyetinin, hak ehliyetinin bir çeşidi olduğu savunulmaktadır. Bu nedenle bu gibi işlemler temsilci vasıtasıyla yapılamaz.¹⁴ Bu görüşe katılmama nedenimizi yukarıda açıklamıştık.

1. Vasiyetnamelerde Ehliyetin Şartları

TMK'da vasiyetname yapma ehliyeti için aranan şartlar belirtilmiştir. Buna göre, ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını doldurmuş olmak yeterlidir (TMK m. 502). Aranan bu şartlar vasiyetin yapılma anında bulunmalıdır.

Ayırt etme gücü, yapılan hukuki işlemin sebep ve sonuçlarının anlaşılması halidir. Buna göre, kişi, vasiyetname yaparken bunun sebep ve sonuçlarını anlayabilir halde ise ayırt etme gücüne sahip demektir. Vasiyetin yapılışı anında ayırtım gücüne sahip olan kişinin sonradan ayırtım gücünü kaybetmiş olması vasiyeti geçersiz kılmaz.¹⁵

Vasiyetname düzenleyebilmek için ayırtım gücüne sahip olan kişide aranan ikinci koşul ise on beş yaşının doldurulmuş olmasıdır. Vasiyetnamenin düzenlenmesi anında on beş yaşını henüz doldurmamış olan kişinin sonradan bu yaşı doldurması geçersiz olarak düzenlenen vasiyeti geçerli hale getirmeyecektir.¹⁶ Kanun koyucu vasiyetname düzenleme yaşını on sekiz yerine on beş kabul ederek miras bırakanın isteklerine ne kadar önem verdiğini göstermektedir. Vasiyetnameler tek taraflı irade beyanı ile ortadan kaldırılabilecek nitelikte işlemlerdir. Bu bakış açısına göre on beş yaşından önce ayırtım gücü yerinde olan bir kişinin düzenlemiş olduğu vasiyetnameyi, on beş yaşını doldurduktan sonra tek taraflı yapacağı bir işlemlerle vasiyetten dönmesi veya vasiyeti değiştirme imkânı varken bunu yapmaması, bu tasarrufun geçerli olması yönündeki isteğinin göstergesidir. Bu nedenle her ne kadar on beş yaşından önce düzenlenmiş de olsa, kişinin ayırtım gücü de yerinde olduğundan, bu vasiyetin on beş yaşın doldurulmasından sonra geçerli kabul edilmesi, miras bırakanın öldükten sonraki arzu ve isteklerinin gerçekleştirilmesi açısından önemlidir.

¹⁴ Abdülkadir Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*, (2. Baskı), İstanbul: Beta Yayıncılık, 2000, s. 13; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 76-77; Ayiter, *Miras Hukuku*, s. 39; Akıntürk ve Akipek, *Türk Medeni Hukuku I - Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku-*, s. 273-275.

¹⁵ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 57; Antalya, *Miras Hukuku*, s. 212; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 234; Ayan, *Miras Hukuku*, s. 117.

¹⁶ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 58; Antalya, *Miras Hukuku*, s. 213; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 234; Ayan, *Miras Hukuku*, s. 118.

2. Miras Sözleşmesinde Ehliyetin Şartları

Miras sözleşmesi yapabilmek için aranan ehliyet şartları TMK m. 503'te açıkça düzenlenmiştir. Buna göre, ayırt etme gücüne sahip olmak, ergin olmak ve kısıtlı olmamak gerekir.

Miras sözleşmesi yapacak olan kişinin öncelikle ayırtım gücüne sahip olması gereklidir. Vasiyetnameden farklı olarak, ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını doldurmuş olan kişinin miras sözleşmesi yapması halinde bu sözleşme iptal edilebilirlik yaptırımına tabidir. Ancak iptal edilebilirlik yaptırımına tabi miras sözleşmesi, tahvil(çevirme) yolu ile resmi vasiyetnameye dönüştürülerek geçerli hale getirilebilir.¹⁷

Miras sözleşmesi düzenlemenin şartlarından biri de ergin olmaktır. Erginlik on sekiz yaşın doldurulması ile evlenmeyle veya mahkeme kararı ile kazanılabilir.¹⁸ TMK'da "ergin olmak" denildiği için erginliğin hangi yolla kazanıldığının bir önemi kalmamıştır.

Miras sözleşmesi ile ölüme bağlı tasarruflarda bulunacak olan tarafın kısıtlı olmaması gerekmektedir. Ölüme bağlı tasarruflarda temsil yasağı bulunmaktadır. Bu nedenledir ki ne yasal temsilci ne de iradi temsilci miras sözleşmesini kısıtlı kişi adına yapamaz. Kısıtlı, miras sözleşmesi yaptıktan sonra temsilcisinin buna icazet vermiş olması da bu işlemi geçerli hale getiremeyecektir.¹⁹

Miras sözleşmesi vasiyetnamenin aksine iki taraflı bir sözleşmedir. Ancak miras sözleşmesi yapabilmek için aranan ehliyet şartları, ölüme bağlı tasarruflarda bulunan taraf için aranmaktadır. Ölüme bağlı tasarruflarda bulunmayan sözleşmenin diğer tarafında bu ehliyet şartları aranmaz.²⁰ Miras sözleşmesinin vasiyetnameden farklı olarak sözleşmesel bir niteliğinin olması nedeniyle vasiyetname yaparken aranan ehliyet şartlarına nazaran daha ağır ehliyet şartlarının aranması yerindedir.

Mirastan feragat sözleşmesinde ise ölüme bağlı tasarruflarda bulunan taraf, feragati kabul eden taraf (miras bırakan) olduğu için miras sözleşmesi için aranan ehliyet şartlarını mirastan feragati kabul eden miras bırakanın taşıması gerekmektedir.²¹

B. ÖLÜME BAĞLI TASARRUF ÇEŞİTLERİ

Ölüme bağlı tasarruf kavramı iki farklı anlamda kullanılmaktadır.²² Bunlar şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar ve maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflardır.

1. Şekli Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

Ölüme bağlı tasarruf iki şekilde yapılabilir. Bunlardan biri vasiyetname, diğeri ise miras sözleşmeleridir (TMK m. 514, 531-549). TMK'da ölüme bağlı tasarruf yapma yetkisi sıkı şekil

¹⁷ Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 233; Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 59.

¹⁸ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 68.

¹⁹ Gamze Turan, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü*, Ankara: Turhan Kitapevi, 2009, s. 39-40.

²⁰ Mustafa Dural, *Miras Sözleşmeleri*, İstanbul: 1980; Gamze Turan, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü*, s. 42.

²¹ Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s. 300; Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 60; Turan, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü*, s. 41

²² Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 52.

şartlarına bağlanmıştır. Kanunda, vasiyetname ve miras sözleşmesi dışında başka bir yöntemle ölüme bağlı tasarruf yapma imkânı verilmemiştir. Şekli ölüme bağlı tasarruflarda tipe bağlılık²³ prensibi geçerlidir.²⁴

a. Vasiyetnameler

Vasiyetnameler tek taraflı hukuki işlemlerdir. Vasiyetname oluşturulması için miras bırakanın tek başına iradesi yeterlidir. Vasiyetname ile lehine kazandırmada bulunulan kişinin kabulüne gerek yoktur.²⁵ Ancak vasiyetname ile lehine kazandırmada bulunulan kişinin vasiyetteki kazanımı kabul etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Nasıl ki kanuni ve atanmış mirasçılar mirası reddedebiliyorsa (TMK m. 605) vasiyetle kazandırmada bulunulan kişinin de vasiyeti reddetme hakkı vardır (TMK m. 616).

Vasiyeti yapan miras bırakan da bu vasiyetinden dilediği zaman tek taraflı olarak dönebilir. Vasiyetnameden tek taraflı olarak dönülebilmesi, vasiyetname düzenleyecek olan kişiler için amaç ve isteklerinin değişmesi durumunda kolayca vasiyetlerini değiştirebilme imkânı vermektedir. Vasiyetnameler kural olarak resmi şekilde veya miras bırakanın kendi el yazısı ile yazılarak yapılmalıdır. Ancak istisnai bazı durumlarda sözlü olarak da yapılabilir. (TMK m. 531).

b. Miras Sözleşmeleri

Miras sözleşmesi, hüküm ve sonuçlarını miras bırakanın ölümü halinde doğuracak olan hukuki bir işlemdir. Miras sözleşmesinde tarafların icap ve kabulü gereklidir. Bu sözleşme ile taraflardan her ikisi de ölüme bağlı tasarruflarda bulunabileceği²⁶ gibi yalnız biri de ölüme bağlı tasarruflarda bulunabilir. Miras sözleşmesi ile üçüncü kişilere de kazandırmada bulunulabilir (TMK m. 527).

Miras sözleşmeleri iki taraflı hukuki işlemlerdir. Bu nedenle kural olarak bu sözleşmeden tek taraflı olarak dönülemez. Ancak kanunda belirtilen istisnai hallerde tek taraflı olarak dönülebilir.²⁷ Mirastan feragat sözleşmesi sadece miras sözleşmesi şeklinde yapılabilecek tek tasarruftur.²⁸

2. Maddi Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar, şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufların içeriğini belirler. Mirasçı atama (TMK m. 516), mirasçılıktan çıkarma (TMK m. 510-513) ve vasiyeti

²³ Tipe bağlılık prensibi; Latince bir kelime olan *numerus clausus* “sınırlı sayı” anlamına gelmektedir. Yani sınırlı sayıda hukuki işlemi tarafların yapabileceğini ve sözleşme serbestisi ile bunun genişletilemeyeceğini belirtmektedir. Sezgin Seymen Çebi, “Alman Medeni Hukukunda Tipe Bağlılık”, *Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2014, s. 151-162. (erişim: 3 Aralık 2020, <https://jurix.com.tr/article/4296>)

²⁴ Öztan, *Miras Hukuku*, s. 175; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 92; Ayan, *Miras Hukuku*, s. 110; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s. 260-261; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 55.

²⁵ Ercoşkun Şenol, “Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler”, s. 13.

²⁶ Turan, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü*, s. 21; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 185-186; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s. 262-263.

²⁷ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 128; Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 53; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 190-194; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 111; Ayan, *Miras Hukuku*, s. 140.

²⁸ Dural, *Miras Sözleşmeleri*, s. 106; Fikret, Eren, *Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası*, Ankara: Yargıçoğlu Matbaası, 1966, s. 8; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s. 285.

yerine getirme görevlisi atama (TMK m. 550-556) maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf türüne verilebilecek en bariz örneklerdir.

II. ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARDA KOŞUL

A. GENEL OLARAK KOŞUL KAVRAMI

Koşul (şart)²⁹ kelimesi günlük dilde birbirinden farklı birçok anlamda kullanılmaktadır.³⁰ Günlük hayatta şart kelimesi, bir olayın özelliklerini anlatırken ya da kişi veya eşyanın içinde bulunduğu durumu ifade etmek için kullanılır. “Kötü hava koşulları”, “Ekonomik koşullar” gibi ifadeler örnek olarak verilebilir.³¹

Ölüme bağlı tasarruflarda koşullar TMK m. 515’te düzenlenmiştir. Ancak adı geçen kanun hükmünde koşulun miras hukuku anlamında tanımı yapılmamıştır. Bu nedenle koşul kavramını geniş anlamda ve dar anlamda olmak üzere iki farklı şekilde inceleyebiliriz.

1. Geniş Anlamda Koşul

Geniş anlamda koşul kavramı, hukuki işlemlerin içeriklerindeki kayıtları belirtmek için kullanılır.³² Bu kayıtlar, taraflar arasında yapılacak olan sözleşmenin içeriğinin belirlenmesi bakımından önemlidir. “Sözleşmenin koşulları”, “İş koşulları” gibi ifadelerde kullanılır.

Koşul, TBK m. 20’de “Genel İşlem Koşulları” başlığı altında şu şekilde kullanılmıştır. “Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyenin ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı taraf sunduğu sözleşme hükümleridir.” Geniş anlamda koşul ifadesiyle, bir hukuki işlemin hüküm ifade edebilmesi için kanuna göre gerçekleşmesi gereken olgular ifade edilmektedir.³³ Bu koşullar, kanun koyucu tarafından belirlenmesi nedeniyle hukuki veya kanuni koşul olarak adlandırılmaktadır. Örneğin; evlenme ehliyeti, “Ehliyetin Koşulları” olarak kanun koyucu tarafından özel olarak düzenlenmiştir (TMK m. 124-128). Bu koşullara sahip olmayan kişilerin evlenebilmeleri mümkün değildir.³⁴

²⁹ 743 sayılı Eski Medeni Kanun (EMK) da “koşul” kelimesinin yerine aynı anlamı taşıyan “şart” kelimesi kullanılmaktadır.

³⁰ M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, Cilt 2. (15. Baskı), İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020, s. 507-508.

³¹ Turgut Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerinde Bir İnceleme”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, c.27, sayı 3, 1970, s. 221.

³² Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerinde Bir İnceleme”, s. 222; Abdülkerim Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2004, s. 6; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, (25. Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları, 2020, s. 1291; Selahattin Sulhi Tekinay vd., *Tekinay Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, (7. Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993, s. 328; Hasan Pulaşlı, *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları*, Ankara: Dayınlarlı Yayıncılık, 1989, s. 7; Mehmet Ayan, *Borçlar Hukuku (Genel Hükümler)*, (12. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, 2020, s. 158; Lale Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın No:254, 1992, s. 17-18.

³³ Ercişkun Şenol, “Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler”, s. 85.

³⁴ Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, s. 222-223, 227; Eren, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, s. 1290-1291; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 5-6, 28-29; Kemal Tahir Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-”, *AÜHF*, 11(1-2), 1954, erişim:12 Aralık 2020, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/638431>, s. 402-403.

2.Dar Anlamda Koşul

Dar anlamdaki koşul kavramı, “Koşullar” adı altında, TBK m. 170-176 hükümleri arasında düzenlenen koşulları ifade etmektedir. Koşul kavramı bu yönüyle, daha sınırlı bir anlam ve niteliğe sahiptir. TBK’nın genel kısmında düzenlenmiş olan bu hükümler TMK m. 5’e göre, ölüme bağlı tasarruflara, niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanabilir.³⁵ TMK md 515’te vasiyetname ve miras sözleşmesi şeklinde ayırım yapılmadan ölüme bağlı tasarrufların tümünün koşula bağlanabileceği düzenlenmiştir.

Koşul doktrinde, tarafların iradesine bağlı olarak bir işlemin; doğması, devam etmesi veya düşmesinin, gelecekte gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belli olmayan, bir olaya bağlanması şeklinde tanımlanmaktadır.³⁶

B. KOŞULUN HUKUKİ NİTELİĞİ

Doktrinde, koşulun temeli taraf iradesine dayanmakla birlikte koşulun hukuki bir işlem olan ölüme bağlı tasarrufların tali (ikinci) unsurları arasında yer aldığı savunulmaktadır.³⁷ Objektif açıdan bir hukuki işlemin tali unsuru sayılmakta olan koşul, sübjektif açıdan bakıldığında ise hukuki işlemin esaslı bir unsurdur.³⁸ Açıklamış olduğumuz nedenlerle geçerli bir şekilde koşula bağlı hukuki işlem kurulabilmesi için koşul hususunda tarafların iradelerinin uyuşması gerekmektedir (TBK m.2/1).³⁹

Koşul, tek başına bir hukuki işlem olmamakla birlikte hukuki işlemin hüküm ve sonuçlarının bağlanmış olduğu bir olaydır. Bu nedenle tek başına koşuldan ibaret olan bir hukuki işlem yapılması mümkün olmayacaktır.⁴⁰ Koşulun taşıdığı anlamın her zaman açık olarak anlaşılmadığından yorumlanması gerekebilir.⁴¹ Bu durum ölüme bağlı tasarrufların koşul getirilerek nasıl genişletilebildiğinin de göstergesidir.

Hukuki koşullar hakkında daha ayrıntılı bilgi için bakınız; Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 84-86; Pulaşlı, *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları*, s. 83-94; Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet - Kısım II Şart-”, s. 402-406.

³⁵ Ayan, *Miras Hukuku*, s. 111; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 109.

³⁶ Haluk N. Nomer, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, (8. Baskı), Beta Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 240; Pulaşlı, *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları*, s. 8; Eren, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, s. 1289; Ercoşkun Şenol, “Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler”, s. 86; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 7.

³⁷ Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 14; Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet- Kısım II Şart-”, s. 373; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 9.

³⁸ Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-”, s. 4; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 9; Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 14; Taraflarının aralarında anlaşmaları ile bir hukuki işlemin tali unsurlarını o işlemin zorunlu ögesi haline getirebilirler. Bu şekilde taraf iradesi ile hukuki işlemin zorunlu unsuru haline getirilmiş olan öğelere, hukuki işlemin sübjektif esaslı unsurları denir. Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız; Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, s. 41; Eren, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, s. 232; Necip Kocayusufpaşaoğlu vd., *Borçlar Hukuku -Genel Bölüm- c. I*, (7. Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017, s. 175-176.

³⁹ Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 9; Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 14; Detaylı bilgi için bakınız: Tekinay vd., *Tekinay Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-* s. 74-79.

⁴⁰ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 156; Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, s. 242; Ercoşkun Şenol, “Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler”, s. 87.

⁴¹ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-* s. 515.

C. KOŞULUN ÇEŞİTLERİ

1. Geciktirici (Taliki) Koşul

TBK m. 170/1'e göre, bir sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını doğurması, koşulun gerçekleşmesine bağlanmışsa burada geciktirici(taliki) bir koşul vardır. Bazı durumlarda, başlangıçta geçerli olarak kurulmuş bir hukuki işlemin hüküm ifade edebilmesi için bazı unsurların varlığı aranmaktadır. Doktrinde bu tip unsurlara "tamamlayıcı unsurlar(olgular)"⁴² ya da "hukuki işlemin etkinlik unsurları"⁴³ denir. Bir unsurun bu nitelikleri alması ya taraf iradesinden ya da kanundan kaynaklanmaktadır.⁴⁴ Örnek verecek olursak, ölüme bağlı tasarrufun hüküm ve sonuç doğurabilmesi için kanuni ve zorunlu olan koşul, miras bırakanın ölümüdür.⁴⁵ Geciktirici koşulda da hukuki işlemin hüküm doğurabilmesi için taraf iradeleriyle koşulun gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu durumda geciktirici koşul için hukuki işlemin tarafların iradesinden kaynaklanan etkinlik unsuru olduğu söylenebilir.⁴⁶

2. Bozucu (İnfisahi) Koşul

TBK m. 173/1'e göre, hüküm ve sonuçlarını doğurmuş olan bir hukuki işlemin, koşulun gerçekleşmesi ile hükümden düşeceği kararlaştırılmışsa; burada bozucu (infisahi) koşulun varlığı söz konusudur. Buna göre, bozucu şarta bağlı olarak yapılmış olan bir ölüme bağlı tasarrufta, mirasın açılması ile lehtar mirasa hak kazanır ve yerine getirilmesini talep edebilir. Ancak bozucu koşulun gerçekleşmesi halinde bu durum sona erer.⁴⁷

III. KOŞULUN ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

A. GENEL OLARAK

Ölüme bağlı tasarrufta kanuni ve zorunlu olan ilk şart, miras bırakanın ölümüdür. Bozucu koşula bağlanmış olan bir ölüme bağlı tasarrufta, miras bırakanın ölümü halinde, ölüme bağlı tasarruf hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. Ancak bozucu koşulun gerçekleşmesi halinde tasarruf hükümleri ortadan kalkmış olacaktır. Geciktirici koşula bağlanmış bir ölüme bağlı tasarrufta ise miras bırakanın ölümünden sonra bir de koşulun gerçekleşmesi gerekecektir. Buradan anlaşılacağı üzere geciktirici veya bozucu koşula bağlanmış olan ölüme bağlı tasarruflarda iki aşamadan bahsedebiliriz. Bunlardan ilki, miras bırakanın ölümü ile başlayan ve koşulun

⁴² Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 15; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 86.

⁴³ Eren, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, s. 128; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 86.

⁴⁴ Eren, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, s. 128; Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 16.

⁴⁵ Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 11, 86.

⁴⁶ Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 15.

⁴⁷ Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-", s. 437; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 91.

gerçekleşmesine kadar devam eden süreçtir. Bu süreç doktrinde askı devresi olarak isimlendirilmektedir.⁴⁸ İkincisi ise koşulun gerçekleşmesi ile geçilen devredir.⁴⁹

B. ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARDA BEKLEME (ASKI) SÜRESİ VE BU SÜREÇTE İLGİLİLERİN HAKLARI VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

TMK m. 515/1-2'e göre "Tasarruf hüküm ve sonuçlarını doğurduğu andan itibaren, her ilgili, koşul ve yüklemenin yerine getirilmesini isteyebilir." Ölüme bağlı tasarruflar, miras bırakanın ölümü ile mirasın açılması anından itibaren hüküm ve sonuç doğurmaya başlayacaktır. Ancak ölüme bağlı tasarruflar bir koşula bağlanmışsa bu koşulun gerçekleşeceği ana kadar askı devresi denilen süreçte kalacaktır. Askı devresi içerisinde koşulun gerçekleşmesi ölüme bağlı tasarruf lehtarının iradesine bırakılmış bile olsa o kişiden koşulun gerçekleştirilmesi talep edilemez.⁵⁰ Çünkü ölüme bağlı tasarrufa eklenen koşul, lehtara herhangi bir yapma ya da yapmama edimi yüklemesiz. Geciktirici koşul gerçekleştirilmediğinde bunun sonucu, tasarruftan faydalanılamayacak olmasıdır. Bozucu koşul gerçekleştirildiğinde ise sonuç, tasarruftan elde edilmekte olan yararın kaybedilmesidir.⁵¹ Birçok durumda tasarruf lehtarının koşulun gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesinde yapabileceği herhangi bir şey de yoktur. Örnek verecek olursak; bir salgın hastalık olayının gerçekleşmesinin (gelecek yıl domuz gribi yaşanır gibi) ya da gerçekleşmemesinin (pandemi olmazsa gibi) koşul olarak belirlenmesi halinde durum bu şekildedir.⁵² Bu nedenledir ki TMK m. 515/1-2'deki hüküm, koşulun uygulanabilir niteliği ile bağdaşmadığından doktrinde eleştirilmektedir.⁵³ Kanun koyucu koşulun düzenlemesini çok genel geçer olarak yaptığından daha detaylı yapacağı bir düzenleme ile uygulamadaki birçok sorunun önüne geçilebileceği kanaatindeyiz.

TMK'da bu hüküm dışında askı devresi ile ilgili başka bir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle de boşluk oluşan noktalarda TBK m. 171 hükmü kıyasen uygulanabilecektir.⁵⁴

⁴⁸ Ayan, *Miras Hukuku*, s. 114; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 139; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 112; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 83; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-", s. 421; Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 159; Ercoşkun Şenol, s. 102.

⁴⁹ Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 111-112; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 83; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 140; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 102.

⁵⁰ İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s. 222; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 116; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 179; Akıntürk, "Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 241; Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 165; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-", s. 419.

⁵¹ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 157-158; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-", s. 419-450; Akıntürk, "Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 243.

⁵² Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 157; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-", s. 419; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 103.

⁵³ Hükümde hem koşul hem de yükleme için aynı ifade kullanılmıştır. Aslında sadece yükleme için bu hükmün uygulanabilirliği vardır.

⁵⁴ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 139-140; Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 159; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 82; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-", s. 421; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 103; TBK'nın 171. maddesine göre ise:

C. ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARDA KOŞULUN GERÇEKLEŞMESİ

1. Genel Olarak

Ölüme bağlı tasarruf geciktirici bir koşula bağlanmışsa, koşulun gerçekleşmesi ile tasarruf hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlayacaktır. Geciktirici koşul olumsuz bir niteliğe sahipse, bu koşulun gerçekleşmesine imkân olmadığının tespit edilmesi halinde koşul gerçekleşmiş sayılacaktır.⁵⁵ Böylece bir hakkın, gereksiz sürüncemede kalması önlenmiş olacağından bu uygulama yerindedir.

Geciktirici koşulun gerçekleşmesi halinde, koşul gerçekleşene kadar beklenen bir miras hakkının sahibi olan tasarruf lehtarının hakkı, artık tam miras hakkına dönüşecektir. Geciktirici koşula bağlanmış olan tasarruf, mirasçı atama ile ilgili ise tasarruf lehtarı atanmış mirasçı sıfatını kazanacak ve miras ortaklığına dahil olacaktır.⁵⁶ Ölüme bağlı tasarruf vasiyete ilişkin ise, tasarruf lehtarı vasiyet alacaklısı sıfatını kazanmış olarak tasarruf konusu şey üzerinde bir alacak hakkı sahibi olacaktır.⁵⁷

Ölüme bağlı tasarrufta bozucu şartın gerçekleşmesi halinde, miras bırakanın ölümü ile hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlayan tasarruf hükümleri sona erecektir. Koşula bağlanmış olarak mirasçı atanmış kişinin mirasçılık sıfatı sona ererken o ana kadar sahip olmuş olduğu miras payı, tasarrufta aksi bir hüküm belirtilmediği takdirde, miras bırakanın öldüğü anda sağ bulunan yasal (veya atanmış)⁵⁸ mirasçılara geri dönecektir.⁵⁹ Bozucu koşula bağlanarak vasiyet alacaklısı olarak belirlenmiş kişinin, koşulun gerçekleşmesi halinde vasiyet konusu şeyi, miras bırakanın ölümü esnasında sağ bulunan yasal mirasçılar veya tasarrufta belirtilmiş olan kişilere iade yükümlülüğü doğar.⁶⁰

“Koşul gerçekleşinceye kadar borçlu, borcun gereği gibi ifasını engelleyecek her türlü davranıştan kaçınmakla yükümlüdür.

Koşula bağlı hakkı tehlikeye düşürülen alacaklı, alacağı koşula bağlı olmayan alacaklıların haklarını korumak üzere başvurabilecekleri önlemleri alabilir.

Koşulun gerçekleşmesinden önce yapılan tasarruflar, koşulun hükümlerini zedelediği oranda geçersiz olur.”

⁵⁵ Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 113; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 140-141; Ayan, *Borçlar Hukuku (Genel Hükümler)*, s. 165.

⁵⁶ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 157; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 283; Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-”, s. 437; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 92-93.

⁵⁷ Öztan, *Miras Hukuku*, s. 283; Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-”, s. 437; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 93-94; Ercoşkun Şenol, “Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler”, s. 107.

⁵⁸ Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 184; Ercoşkun Şenol, “Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler”, s. 109.

⁵⁹ Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 184; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s. 223; Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-”, s. 437; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 94.

⁶⁰ İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s. 223; Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 184; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 94.

2. Koşulun Gerçekleşmesinin İmkânsız Hale Gelmesi veya Gerçekleşmiş Sayılması

Ölüme bağlı tasarrufun geciktirici ya da bozucu koşula bağlanmış olması ve bu koşulun gerçekleşmesi taraflardan birinin çıkarlarına ters düşebilir.⁶¹ Bu nedenle koşulun gerçekleşmesi, çıkarlarına ters düşecek olan kişi tarafından engellenmeye çalışılabilir. TBK m. 175/1 bu şekilde taraflardan birinin koşulun gerçekleşmesini dürüstlük kurallarına aykırı olarak engellemeye çalışması halinde, koşulun gerçekleşmiş sayılacağını hükme bağlamıştır. Bu düzenleme hak kayıplarının önlenmesi ve bir hakkın gereksiz yere sürüncemede bırakılmaması açısından faydalı olmuştur.

TBK m. 175/1 hükmündeki koşulun gerçekleşmiş sayılması anına ilişkin kanunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle doktrinde savunulan ve bizim de katıldığımız görüşe göre; dürüstlük kuralına aykırı davranışın gerçekleştirilme anının koşulun gerçekleşmiş sayılma anı olarak kabulü gerektiği savunulmaktadır.⁶²

D. HUKUKA VE AHLÂKA AYKIRI KOŞULLAR VE BU KOŞULLARIN ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARA ETKİSİ

Bir hukuki işlemin, kanunun emredici hükümlerine, kişilik haklarına ya da kamu düzenine aykırı olması o işlemin hukuka aykırı olduğunun göstergesidir.⁶³ Ölüme bağlı tasarruflara da kanunun emredici hükümlerine, kişilik haklarına veya kamu düzenine aykırı olan koşullar konulabilir. Örneğin; birinin öldürülmesi, yaralanması, sakat bırakılması gibi koşullar kişilik haklarını ihlal ettiğinden hukuka aykırıdır.⁶⁴

Doktrinde savunulan bir görüşe göre, kişinin kendi hür iradesi ile karar verebileceği konularda, kişinin iradesini ortadan kaldıran ya da zorlayan hukuki işlemlerin veya koşulların da bu hukuka aykırılık çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.⁶⁵ Bu duruma örnek olarak; kişinin siyasi görüşünün değiştirilmeye çalışılması, kamu kurumunda çalışmaması, evlenmesi, evlenmemesi ya da boşanması, boşanmaması, dininin değiştirilmeye çalışılmasına ilişkin koşullar gösterilebilir.⁶⁶ Kişilik hakları bakımından sınırlama getiren bu koşulların, aynı zamanda ahlâka aykırı olarak da kabul edilmesi gerektiği görüşü doktrinde savunulmaktadır.⁶⁷

⁶¹ Pulaşlı, *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları*, s. 196-197; Eren, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, s. 1307-1308; Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 167.

⁶² Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, s. 570; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 110; Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 170.

⁶³ Doktrinde, kanuna karşı hilenin de hukuka aykırılık olduğu savunulmaktadır. Pulaşlı, *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları*, s. 129; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 138.

⁶⁴ Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-", s. 442; Eren, *Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası*, s. 54; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 65.

⁶⁵ Antalya, *Miras Hukuku*, s. 243; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 137-138.

⁶⁶ Antalya, *Miras Hukuku*, s. 243; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 111-112; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-", s. 442.

⁶⁷ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 278; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 138; Ateş'e göre, kişilik haklarını ihlal eden somut olayla ilgili ancak açık bir yasal düzenleme varsa hukuka aykırılık; yoksa genel ahlak kurallarına aykırılık söz konusu olur. Ayrıca yazara göre, genel ahlak kurallarının da bir alt kavramını kişilik hakları oluşturmaktadır. Derya Ateş, *Borçlar Hukuku Sözleşmelerinde Genel Ahlak Aykırılık*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, s. 166; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 112.

Bu görüş yerinde olmakla birlikte kanaatimizce bu tür koşulların yoruma açık bırakılmadan eklenmiş olduğu tasarrufla birlikte hükümsüz olduğunun kabulü gerekir.

Tasarrufun bağlandığı koşulların hukuka ve ahlâka aykırı olması durumunda TMK m. 557'ye göre ölüme bağlı tasarruf için iptal davası açılabilir. Sağlar arası işlemler ile ölüme bağlı tasarruftaki koşul ve yüklemeler arasında herhangi bir ayırım yapılmaması ve her iki durumda da hukuka ve ahlâka aykırı koşulun tasarrufu kesin olarak hükümsüz hale getirdiği kabul edilmelidir. TMK m. 515/2'de hukuka ve ahlâka aykırı olarak tasarrufa eklenmiş olan koşul, tek başına hükümsüz olmayacaktır, eklenmiş olduğu tasarrufu da kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi kılacaktır. Diğer görüş ise, ölüme bağlı tasarrufa eklenmiş olan bu koşulların, kural olarak hukuka ve ahlâka aykırı olması nedeniyle geçersiz olduğunu kabul etmektedir.⁶⁸ Burada sadece koşulun geçersizliği söz konusudur. Ancak sadece koşulun geçersiz sayılarak tasarrufun geçerli kabul edilmesi miras bırakanın öldükten sonraki arzu ve isteklere uygun olmayacaktır.

E. ANLAMSIZ KOŞULLAR VE BU KOŞULLARIN ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARA ETKİSİ

TMK m. 515/3'e göre, ölüme bağlı tasarruflara eklenmiş olan anlamsız ya da sadece başkalarının rahatsız olması amacıyla konulmuş olan koşullar yok sayılırlar.

Anlamsız koşulun iki farklı anlama geldiği doktrinde savunulmaktadır.⁶⁹ Birinci anlamında; çelişkili ve mantıksız koşulları ifade etmektedir. Örneğin; “Bu evi sana kiralyorum; ancak içinde oturursan kira sözleşmesi sona erecektir” şeklindeki bir koşulda çelişki bulunmaktadır.⁷⁰ İkinci anlamında; tasarrufta koşula bağlanmış olan işlemin lehtar, anlamsız ve amaçsız bir davranışta bulunmaya zorlanmaktadır. Örneğin; ölüme bağlı tasarruf lehtarının her gün ağlaması ya da yüksek sesle şarkı söylemesi koşuluyla o kişiye kazandırmada bulunacağını belirtmişse, bu koşullar anlamsız koşullardır. Bu nedenle bu koşulların tasarrufu sürüncemede bırakmasına izin verilmeyerek yok sayılması yerinde olmuştur.

F. ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARDA KOŞULLARIN HÜKÜMSÜZLÜK VE İMKÂNSIZLIK HÂLERİ

Koşula bağlanamayacak bir hukuki işlemin koşula bağlanarak yapılması halinde hukuki işlemin geçerliliğinin ne olacağı hususunda kanunda bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Ancak doktrinde bu durumun işlemin hukuka aykırılığı göz önüne alınarak (TBK m. 27) hukuki işlemin hükümsüz olacağı düşüncesi savunulmaktadır.⁷¹ Başka bir görüşe göre, TBK m. 27 hükmünden yararlanılarak, sadece hukuki işlemi geçerli kabul ederek koşulu geçersiz saymak

⁶⁸ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 278; Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 158-159.

⁶⁹ Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 183; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 79.

⁷⁰ Sirmen'e göre, bu tür koşullar, tarafların gerçek iradelerini tespit etmeyi imkansızlaştırmaktadır. Bu nedenle de eklendiği sağlar arası işlemi tümüyle geçersiz hale getirecektir. Ancak ölüme bağlı tasarruflara eklenen bu tür koşullar yazılmamış sayılacak ve tasarruf koşulsuz olarak geçerliliğini sürdürecektir. Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 126.

⁷¹ Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 115; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 39.

mümkün değildir.⁷² Ancak koşula bağlanamadığı halde bozucu koşula bağlı olarak yapılan bir işlemin koşulsuz olarak da tarafların bu işlemi yapacakları anlaşılıyorsa, bu durumda hukuki işlemin geçerli, bozucu koşulun geçersiz sayılması gerektiğini savunan görüşler de vardır.⁷³ Bu görüş kişiye özel yorumlamalar yapılmasının önünü fazlaca açacağından objektif olarak değerlendirilmesinin pek mümkün olmayacağı bu nedenle hukukî işleminde hükümsüz olması gerektiği kanaatindeyiz.

TMK m. 557/3'e göre, koşula bağlanamayacak olan bir hukuki işlem, koşula bağlanarak gerçekleştirilmiş ise ölüme bağlı tasarrufun iptali mümkündür.⁷⁴

İmkânsız olan bir koşulun aynı zamanda anlamsız ve de rahatsız edici bir nitelikte olması halinde TMK md 515/3 hükmünün uygulanarak koşulun yok sayılması gerektiği de doktrinde savunulmaktadır.⁷⁵

IV. ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARDA YÜKLEMELER

A. GENEL OLARAK YÜKLEME KAVRAMI

Yükleme(mükellefiyet), koşulda olduğu gibi dar ve teknik anlamda ve geniş anlamda olmak üzere iki farklı anlamda kullanılmaktadır.

Geniş anlamda yükleme kavramı ile bir hukuki görevin yerine getirilmesine ilişkin bir zorunluluk ifade edilmektedir.⁷⁶ Kişilerin hukuki görevlerini, hukuk düzeni tarafından yerine getirilmesi emredilen hususlar oluşturur.⁷⁷ TBK m. 171 "Koşul gerçekleşinceye kadar borçlu, borcun gereği gibi ifasını engelleyecek her türlü davranıştan kaçınmakla yükümlüdür." hükmündeki yükleme kavramı yukarıda ifade ettiğimiz anlamıyla kullanılmaktadır.⁷⁸

Yükleme kavramı açısından, çalışma konumuzda ele alacağımız dar ve teknik anlamdaki yükleme kavramıdır. Bu yüklemeye TBK m. 290/1 ve 291/1 maddelerinde değinilmektedir. Bu hükümlere göre, bağışlama, bir koşula ve yüklemeye bağlanabilmektedir.⁷⁹

Yükleme, karşılıksız olarak kazandırmada bulunacak olan işleme eklenerek, kazandırmadan yararlanacak olan kişiye, kazandırmada bulunan kişinin isteğinin gerçekleşmesi için bir

⁷² Sirmen, *Türk Özel Hukukunda Şart*, s. 115; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 98.

⁷³ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-* s. 534. Bu yazarlara göre, bir kişinin koşula bağlanamazken koşula bağlı olarak yaptığı işleminden kurtulması bazı hallerde dürüstlük kuralına aykırı düşebilir.

⁷⁴ Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 39; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 99.

⁷⁵ Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyet -Kısım II Şart-", s. 450-451.

⁷⁶ Pulaşlı, *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları*, s. 71; Akıntürk, Turgut, *Türk Medeni Hukuku II -Aile Hukuku-*, (10. Baskı), İstanbul: Beta Yayıncılık, 2006. s. 232; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 40.

⁷⁷ Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-", s. 474; Pulaşlı, *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları*, s. 70, Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 119.

⁷⁸ Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 119-120.

⁷⁹ Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 120.

şey yapma veya yapmama görevi yüklenir. Bu yüküm karşı edim niteliğinde değildir. Ayrıca bu durum yüklemekten yararlanacak lehine bir alacak hakkı da doğurmayacaktır.⁸⁰

Miras bırakanın vasiyet olarak restoranını bırakacağı kişiye, fakir bir ailenin yemek ihtiyaçlarının her gün karşılanmasını emretmesi yüklemeli bir vasiyet örneğidir. Yine miras bırakan kendisinin öldükten sonra nasıl defnedilmesini istediği hususundaki istekleri de yüklemelidir.

B. YÜKLEMENİN HUKUKİ NİTELİĞİ

1. Bir Amacı Gerçekleştirmeye Hizmet Etmesi

Ölüme bağlı tasarruf yoluyla karşılıksız kazandırmada bulunan biri, gerçekte gerçekleşmesini istediği bir amacı hukuka veya ahlâka aykırı olmamak koşuluyla⁸¹ yükleme olarak ekleyebilir.⁸² Ölüme bağlı tasarrufa yükleme eklenerek gerçekleştirilmek istenen amaç; ailevi, dini, bilimsel, insani veya şahsi olabilir.⁸³ Miras bırakan tasarrufunda, kendisinin öldükten sonra yıkanmadan defnedilmesini veya yakılmasını emrediyorsa⁸⁴, bu yüklemenin şahsi bir amaç içerdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak öldükten sonra yıkanmadan defnedilme gibi isteklerin, toplumsal örf ve adetler gereği cenazeler mümkün olan en kısa sürede yıkanıp defnedildiğinden uygulanabilirliği pek mümkün olmamaktadır.

2. Bir Şey Yapmaya veya Yapmamaya İlişkin Görev Yüklemesi

Yükleme ile kazandırmadan yararlanacak olan lehtara, bir şeyi yapma veya yapmamaya ilişkin bir görev yüklenir. Bu özellik yüklemenin, belirli bir amacın gerçekleşmesi için hizmet etme özelliğini tamamlamaktadır.⁸⁵

3. Yararlanacak Olan Kişi Lehine Alacak Hakkı Doğurmaması

Ölüme bağlı tasarruf ile kazandırmadan yararlanacak olan kişi, yükleme ile kazandırmada bulunan kişinin amacının gerçekleşmesi için karşı edim niteliğinde olmayan ancak bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ilişkin olarak bir görev üstlenecektir.

⁸⁰ Benzeri tanımlar için bkz. Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, s. 233-234; Eren, *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*, s. 1292; Pulaşlı, *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları*, s. 72; Tekinay vd., *Tekinay Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-* s. 329; Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-”, s. 468; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 41-42.

⁸¹ Ercoşkun Şenol, “Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler”, s. 121.

⁸² Yüklemeye öncelikli olan unsur amaçtır. Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 162; Kocayusufpaşaoğlu, s. 281; Antalya, *Miras Hukuku*, s. 243; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 184; Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-”, s. 505.

⁸³ Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, s. 234; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 279; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 113-114; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 185; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 281; Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-”, s. 473; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 44, 98; Gürsoy’a göre, yükleme aracılığıyla gerçekleştirilmek istenen amaç, mutlaka ideal bir amaç olmak zorunda değildir. Bu nedenle ölüme bağlı tasarruf ile kazandırmada bulunanın şahsi endişeleri veya egoist istekleri de amacı oluşturabilir. Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-”, s. 474.

⁸⁴ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 162.

⁸⁵ Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, s. 235; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 45.

Ölüme bağlı tasarruflarda TMK m. 515/1'e göre tasarrufun hüküm ve sonuçlarını doğurması ile yüklemenin yerine getirilmesi talep edilebilir. Bu durumda ölüme bağlı tasarruftaki yükleme lehtarını da ilgili sıfatını taşımakta olduğundan yüklemenin yerine getirilmesini talep edebilecek ve buna ilişkin dava açabilecektir.⁸⁶ Bu dava ile yükleme lehtarını kendisine bir ifade bulunulmasını talep edemeyecektir. Yüklemenin herhangi bir kişiye alacak hakkı yaratmaması nedeniyle dava ile yalnızca miras bırakanın amacının yerine getirilmesi talep edilebilir. Yüklemenin yerine getirilmemesi nedeniyle herhangi bir tazminat da talep edilemez.⁸⁷ İlgililerin sadece yüklemenin yerine getirilmesini talep edebilmesi, yüklemeyi yerine getirecek olan kişinin iyi niyet kurallarına aykırı davranması durumunda herhangi bir yaptırımla karşılaşmasına engel olacaktır. Bu durum miras bırakanın yükleme yapmaktaki amacına aykırı düşeceği gibi yüklemenden yararlanacak olan kişiler içinde bir nevi hak kaybına yol açacaktır. Burada durum, yüklemeyi yerine getirecek olan kişinin vicdanına bırakılmıştır.

C. YÜKLEMENİN ÇEŞİTLERİ

1. Bağımsız Yüklemeler ve Bağımsız Olmayan (Bağımlı, Bağlı) Yüklemeler

TMK m. 515'e göre, miras bırakan ölüme bağlı tasarrufunu yüklemeli olarak yapabilir. Miras bırakan kütüphanesini bir kişiye vasiyet olarak bırakıp, kütüphaneyi belli bir yaş aralığındaki öğrencilerin kullanımına açık tutma görevini yükleyebilir. Bu türde yapılmış olan bir yüklemeler, miras bırakanın yapmış olduğu başka bir ölüme bağlı tasarrufuna(vasiyet) bağlı olarak yapılmış olduğundan doktrinde bu tür yüklemeler bağımsız olmayan yüklemeler olarak nitelendirilmektedir.⁸⁸

Bağımsız olmayan yüklemeler, bir ölüme bağlı tasarrufun ferisi niteliğinde iken bağımsız yüklemeler tek başına bir maddi anlamda ölüme bağlı tasarruftur.⁸⁹

2. Alt Yüklemeler

Miras bırakan, ölüme bağlı tasarrufa ekleyeceği yüklemenin yerine getirilmesi durumunda bu yüklemelerden faydalanacak olan kişileri de başka bir yüklemeyi yerine getirmekle görevlendirebilir. Bu şekilde yüklenecek olan ikinci yüklemeler doktrinde alt yüklemeler olarak adlandırılmaktadır.⁹⁰

⁸⁶ Ercoskun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 130.

⁸⁷ Akıntürk, "Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 236; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 115; Antalya, *Miras Hukuku*, s. 241; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 280; Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 166; İnan, Ertuş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s. 218; Kocayusufoğlu, *Miras Hukuku*, s. 281; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s. 376; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 47.

⁸⁸ Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 112; Ercoskun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 126; Doktrinde bazı yazarlar bu tür yüklemeyi "bağımlı yüklemeler" olarak adlandırır. Ayan, *Miras Hukuku*, s. 154; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s. 374; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 279; Oğuzman ise bu tür yüklemeler için "bağlı yüklemeler" kavramını kullanmaktadır. Bakınız: Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 186.

⁸⁹ Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 113; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 144.

⁹⁰ Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 113; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 144; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-", s. 534-535; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 279.

3. Seçimlik Yükleme

Miras bırakan, yükleme olarak birden fazla edimin yerine getirilmesini belirtmiş olsa da bunlardan bir tanesi seçilerek yerine getirilecek olması durumunda burada seçimlik yükleme söz konusudur.⁹¹

Seçimlik yüklemede, yükleme konusu edimin kim tarafından seçileceği hususunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Burada öncelikle miras bırakanın iradesine bakılması gerekmektedir. Miras bırakanın bu yönde açıklayıcı bir iradesinin bulunmaması durumunda TBK hükümleri kıyasen uygulanacaktır. TBK m. 87'e göre "Seçimlik borçlarda, hukuki ilişkiden ve işin özünden aksi anlaşılmadıkça, edimlerden birinin seçimi borçluya aittir." Seçim hakkının kullanılması durumunda seçilen edim, yüklemenin tek konusu haline gelecektir.⁹² Bu kişinin yapacağı seçim, mirasın açılması anından itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır.⁹³

Seçimlik yükleme ile seçimlik vasiyet⁹⁴ arasındaki benzerlikler nedeniyle seçimlik vasiyet hakkında düzenlenen hükümler, seçimlik yüklemede de kıyasen uygulanacaktır.⁹⁵

V. YÜKLEME İLE KOŞUL ARASINDAKİ FARKLAR

Koşul ve yükleme arasında olan bu yakın ilgiye ve benzerliğe rağmen aslında birbirlerinden farklı hüküm ve sonuçlara bağlanmışlardır.

Koşul ile yükleme arasındaki farkları şu şekilde açıklayabiliriz: Koşulun tek başına varlığı bir anlam ifade etmeyecektir. O nedenle mutlaka maddi anlamda ölüme bağlı bir tasarrufa eklenmek zorundadır. Bu nedenle de ölüme bağlı tasarrufun geçersiz olması halinde koşul da geçersiz olacaktır. Yükleme ise hem tek başına ölüme bağlı tasarruf olarak sayılabileceği⁹⁶ gibi başka bir ölüme bağlı tasarrufa bağlı olarak da yapılabilmektedir. Bu durumda birinci yükleme bağımsız yükleme iken ikinci yükleme bağımsız olmayan yüklemedir.

Koşulun yerine getirilmesi, bir kişinin iradesi ile olabileceği gibi kişi iradesi dışında bir olayla da olması mümkündür. Buna rağmen yüklemenin yerine getirilmesi, yükümlü olan kişinin iradesi ile gerçekleştirilebileceği bir görevdir.⁹⁷

⁹¹ Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-", s. 531, Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 113.

⁹² Seçim hakkı: tek taraflı varması gereken irade beyanıyla kullanılan değiştirici yenilik doğurucu bir haktır; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-", s. 531; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 113.

⁹³ Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-", s. 533.

⁹⁴ Seçimlik vasiyette, miras bırakan vasiyeti yerine getirme görevlisine ya da vasiyet alacaklısına bir seçim hakkı tanır. Seçimlik vasiyet hakkında detaylı bilgi için bakınız. Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 262.

⁹⁵ Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-", s. 533; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 115.

⁹⁶ Ayan, *Miras Hukuku*, s. 152; Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 166-167; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 179; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-", s. 500; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 144; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 116; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 282; Eren, *Borçlar Hukuku -Özel Hükümler-*, s. 1292; Antalya, *Miras Hukuku*, s. 242; Akıntürk, "Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 242.

⁹⁷ Antalya, *Miras Hukuku*, s. 242; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 179; bu noktada iradi koşulla yüklemeyi birbirinden ayırt edebilmek oldukça güçtür. Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 179; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s. 373; Antalya, *Miras Hukuku*, s. 242.

Koşul ile yükleme arasındaki farklardan bir diğeri de yüklemenin karşılıksız hukuki işlemlere özgü bir işlem olmasıdır. Koşul ise, karşılıklı ya da karşılıksız tüm hukuki işlemlerde konulabilmektedir.⁹⁸

Ölüme bağlı tasarruflarda koşulun gerçekleşmesi ile ölüme bağlı tasarruf gerçekleşir (geciktirici koşul) veya gerçekleşmiş olan ölüme bağlı tasarrufun sonuçları ortadan kalkar (bozucu koşul). Yüklemede ise yüklemenin yerine getirilmesi ya da getirilmemesi ölüme bağlı tasarrufun hüküm ve sonuç doğurmasına herhangi bir etkide bulunmaz. Ölüme bağlı tasarruf miras bırakanın ölümü ile hüküm ve sonuçlarını doğurur.⁹⁹

TMK m. 515, miras bırakanın ölümü ile ölüme bağlı tasarrufun hüküm ve sonuçlarını doğurduğu an itibariyle her ilgilinin koşul ve yüklemenin yerine getirilmesi hususunda talep hakkı olduğundan bahsedilmektedir. Ancak bunun yüklemeler yönünden geçerliliği varsa da koşul bakımından uygulanabilirliği bulunmamaktadır.

Koşul ve yüklemenin birbirine benzer ancak birbirinden oldukça farklı işlemler olması nedeniyle ayrı ayrı düzenlenmesi uygulama açısından daha faydalı olacaktır.

VI. YÜKLEMENİN ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

A. GENEL OLARAK

TMK m. 515'te ölüme bağlı tasarrufun hüküm ve sonuçlarını doğurması ile yüklemenin her ilgili tarafından yerine getirilmesinin istenebileceği belirtilmiştir. Yüklemeyi yerine getirecek kişiler, miras bırakanın yasal veya atanmış mirasçıları yahut da vasiyet alacaklılarıdır.¹⁰⁰ Bu kişiler rızaları ile yüklemeyi yerine getirmezlerse yüklemenin yerine getirilmesini sağlamak için bu kişilere dava açılabilir.¹⁰¹ TMK m. 515'e dayanarak her ilgili bu davayı açabilecektir.

⁹⁸ Akıntürk, "Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 240; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-", s. 501.

⁹⁹ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 51; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 282; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 179; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-", s. 499; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 108, 116; Akıntürk, "Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme", s. 241.

¹⁰⁰ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 165-166; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 143; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 101-103; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 113.

¹⁰¹ Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 166; Ayan, *Miras Hukuku*, s. 152; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 125; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-", s. 520; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 129-130; Her ne kadar yüklemekten yararlanacak olan kişinin borçlar hukuku anlamında bir alacak hakkına sahip olmadığı kabul edilmekte ise de, yüklemeyi yerine getirme borçlusunun borçlar hukuku anlamında bir borca sahip bulunduğu kabul edilmektedir. Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-", s. 520; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 126.

Yüklemenin yerine getirilmesi için açılacak olan davada davacı, kendisine bir talepte bulunamayacak olup sadece yüklemenin yerine getirilmesini talep etme hakkına sahiptir.¹⁰² Çünkü yükleme ilgililere bir alacak hakkı vermez.

Yine doktrinde, yüklemenin yerine getirilmesinin şahsa bağlı bir hak olduğu bu nedenle de devredilmesinin ya da haczedilmesinin mümkün olamayacağı ileri sürülmektedir. Miras bırakanın iradesine önem verilmesi açısından bu görüşün yerinde olduğu kanaatindeyiz.

Diğer bir husus ise miras bırakanın saklı paylar üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunma imkanının olmamasıdır. Yine miras bırakan saklı payların mirasçıları tarafından elde edilmesini zorlaştıracak şekilde koşula bağlayamayacak ya da bu paylar üzerinde yükleme öngöremeyecektir.¹⁰³ Bu nedenlerle saklı payı herhangi bir ihlale uğramış olan mirasçı, TMK m. 560'a dayanarak saklı payının ihlaline neden olan tasarrufun tenkisini dava edebilir.¹⁰⁴

B. HUKUKA VE AHLÂKA AYKIRI YÜKLEMELER VE BU YÜKLEMELERİN ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARA ETKİSİ

TMK m. 515/2'e göre, hukuka ve ahlâka aykırı olarak düzenlenmiş olan yüklemeler eklenmiş oldukları tasarrufu geçersiz kılarlar. Bağımsız olmayan bir yüklemenin, hukuka veya ahlâka aykırı olarak konulması, eklenmiş olduğu maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufun da geçersiz hale gelmesine neden olur.¹⁰⁵

Gürsoy, bir maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufa eklenmek suretiyle yapılan koşullar açısından hükmün yerinde olduğunu kabul etmekte ancak yüklemelerin de bu şekilde bir yapıtıma tabi tutulması hususunda eleştirmektedir. Yazar, yüklemenin başka bir ölüme bağlı tasarrufa eklenmek suretiyle yapılmış olsa dahi bu durumun, yüklemenin bağımsız olarak mevcut olması durumunu ortadan kaldırmayacağını savunmaktadır. Bu husus kanun koyucu tarafından dikkate alınarak hukuka ve ahlâka aykırı olarak düzenlenmiş olan yüklemenin eklendiği tasarrufu geçersiz kılmayacağı hususunda bir düzenleme yapılabileceği bazı yazarlar tarafından savunulmaktadır.¹⁰⁶ Ancak kanaatimizce bu durum bağımsız yüklemeler için düşünülebilirse

¹⁰² Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 185; Antalya, *Miras Hukuku*, s. 241; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s. 373, 276-277; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 115; Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 166; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 145-146; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 283; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 280.

¹⁰³ Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 166; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 280; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 152; Antalya, *Miras Hukuku*, s. 348; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 70.

¹⁰⁴ Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 127; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım I Mükellefiyet-", s. 526.

¹⁰⁵ Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 118; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 180; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 286-287; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 114; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 136, 137; Bağımsız yüklemeler, başkaca bir maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufa bağlı olmadıkları için hukuka veya ahlaka aykırı olmaları halinde yalnızca kendilerinin geçersiz olması söz konusu olacaktır. Bu durum, bağımsız yüklemeyi yerine getirecek olan kanuni mirasçının miras payını elde etmesine hiçbir şekilde engel olamaz. Dural ve Öz, *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*, s. 167; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım II Şart-", s. 457; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 118.

¹⁰⁶ Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım II Şart-", s. 456-457; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 137.

de bağımsız olmayan yüklemeler ancak başka bir tasarrufa eklenmekle var olabildiğinden bu görüşe katılmamaktayız.

Hukuka ve ahlâka aykırı koşulları incelerken ifade ettiğimiz üzere bazı yazarlar, TMK m. 557'deki hüküm nedeniyle hukuka ve ahlâka aykırı olan bir yüklemeyi içeren tasarrufun iptal edilmesi için dava açılabilirliğini savunurken¹⁰⁷ bazı yazarlar ise, hukuka ve ahlâka aykırı yükleme içeren tasarrufun kendi kendine hükümsüz olacağını savunmaktadır.¹⁰⁸ Koşullarda olduğu gibi yüklemelerde de hukuka ve ahlaka aykırı olarak düzenlenmesi halinde tasarrufun yükleme ile birlikte hükümsüz kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

C. ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARDA YÜKLEMELERİN HÜKÜMSÜZLÜK VE İMKÂNSIZLIK HALLERİ

TMK m. 515/3 hükmü, anlamsız ya da sadece başkalarını rahatsız etmek amacıyla konulmuş olan yüklemeleri yok saymaktadır. Bağımsız olmayan yüklemeler bu gerekçeyle yok sayılırken yüklemenin bağlı olduğu ölüme bağlı tasarruf ise geçerli olmaya devam edecektir.¹⁰⁹

İmkânsız yüklemelerin hukuki akıbetlerinin ne olacağı hususunda TMK'da bir düzenleme yapılmamıştır. Miras bırakanın tasarrufuna eklediği yüklemenin geçersizliğini bilse bu tasarrufu hiç gerçekleştirilmeyeceği açık bir şekilde anlaşılabilirse bu durumdaki tasarruflarda yüklemenin bağlanmış olduğu tasarrufun da hükümsüz olacağı (TBK m. 27/2) doktrinde savunulan görüşlerden biridir. Burada tasarrufta açıkça yüklemenin yerine getirilmemesi halinde tasarruftan dönüleceği yazıyorsa bu durumda tasarrufun hükümsüz kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Aksi durumda yükleme anlamsız sayılmalı ve TMK m. 515/3 hükmü burada uygulanabilmelidir.¹¹⁰

SONUÇ

Kanun koyucunun koşul ve yüklemeleri düzenlediği TMK m. 515 hükmünün anlaşılabilmesi açısından ölüme bağlı tasarrufun ne olduğunun iyi bir şekilde bilinmesi gerekmektedir. Bu nedenle öncelikle ölüme bağlı tasarruf kavramının ne olduğunu açıklamak adına çalışmamızın başlangıcında bu hususa değinilmiştir ve ölüme bağlı tasarruf kavramı, çeşitleri ve ölüme bağlı tasarruflara ilişkin hukuki tespitler yapılmıştır.

Miras bırakan ölüme bağlı tasarrufta bulunurken kendisini iradi veya yasal temsilci ile temsil edememesi, kanun koyucunun miras bırakanın irade serbestisinin sınırlarını genişletmek

¹⁰⁷ Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 118; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, s. 147; Ayan, *Miras Hukuku*, s. 153; Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler - Kısım II Şart-", s. 459; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s. 375.

¹⁰⁸ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, s. 275, 284.

¹⁰⁹ Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım II Şart-", s. 477; İnan, Ertaş ve Albaş, *Miras Hukuku*, s. 219; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, s. 375; Öztan, *Miras Hukuku*, s. 288; Ayiter ve Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, s. 114; Yıldırım, *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler*, s. 119; Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 183; Eren, *Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası*, s. 63; Ercoşkun Şenol, "Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler", s. 138.

¹¹⁰ Oğuzman, *Miras Hukuku*, s. 181, 182; Gürsoy'a göre, miras bırakan, tasarrufu yaptığı esnada yüklemenin yerine getirilmesinin imkânsız olduğunu biliyor olması halinde, bu yükleme yokmuş gibi kabul edilmelidir. Gürsoy, "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler -Kısım II Şart-", s. 452.

istememesi düşüncesi ile çeliştiği kanaatindeyiz. Miras bırakan pekâlâ tasarruf hakkını temsilci vasıtası ile kullanabilmelidir.

Daha önce de açıkladığımız gibi koşul tek başına bir hukuki işlem değildir. Ancak hukuki işlemin hüküm ve sonuçlarının bağlanmış olduğu bir olaydır. Bu nedenle sadece koşul içeren bir ölüme bağlı tasarruf gerçekleştirmek mümkün değildir. Yükleme ise tek başına yapılabileceği gibi bir tasarrufa eklenmek suretiyle de yapılabilir. Koşulun ve yüklemenin geçerliliği noktasında daha ayrıntılı düzenleme yapılması, uygulama açısından birbirinden çok farklı yorumlara ve hak kayıplarının yaşanmasına bir nebze olsun engel olacaktır.

Koşul ve yükleme kanunda düzenlenerek kişilerin irade serbestisinin sınırları genişletilmiştir. Buradan kanun koyucunun kişilerin öldükten sonra gerçekleşmesini istediği arzu ve isteklerine oldukça önem verdiği anlaşılmaktadır. Ancak yapılan düzenleme yetersiz kalmakta ve koşul ve yükleme hususunda birçok tartışmalı durum meydana gelmektedir.

Koşul ve yükleme birbirine benzemekle birlikte farklı sonuçlar doğuran işlemlerdir. Bu nedenle iki işlemde aynı başlık altında düzenlenmesi yerine ayrı başlıklar altında ve her işlemin durumuna göre daha detaylı şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Ölüme bağlı tasarrufa eklenmiş olan koşulun hukuka veya ahlâka aykırı olması durumunda sadece koşulun değil tasarrufun tamamının kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olması gerekmektedir. Miras bırakanın hukuka ve ahlâka aykırı olan koşulu eklemekten de bu tasarrufu gerçekleştireceğinin ispat edilmesi halinde ancak koşulu hükümsüz kabul etmek mümkündür. Bu durum fazlaca yoruma açık ve ispatı da zor olan bir durumdur. Bu nedenle bu koşulu eklemekten de bu tasarrufu gerçekleştireceğinin ispatı yerine açık açık tasarrufta belirtilmesi gerektiği şeklinde yapılacak olan bir düzenleme ile tasarrufların uygulanabilirliği daha netlik kazanacaktır.

İmkânsız yüklemelerin hukuki akıbeti ile ilgili TMK'da düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle oluşan boşluk yorum yolu ile miras bırakanın varsayılan veya tespit edilen iradesine ve yüklemenin niteliğine bakılarak doldurulmaya çalışılmalıdır. Ancak yine bu noktada fazlaca bir varsayım söz konusu olacaktır. Bu nedenle buradaki boşluk açısından da imkânsız yüklemelerin anlamsız yüklemeler gibi değerlendirilmesi ve yok hükmünde kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- Akıntürk, Turgut. “Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerinde Bir İnceleme”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. c.27, sayı 3, 1970.
- Akıntürk, Turgut ve Jale Akipek (Güral). *Türk Medeni Hukuku I -Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku*. (16. Baskı), İstanbul: Beta Yayıncılık, 2020.
- Akkanat, Halil. *Ölümün Özel Hukuk İlişkilerine Etkisi*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2004.
- Antalya, Gökhan. *Miras Hukuku*. (4. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Arpacı, Abdülkadir. *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)*. (2. Baskı), İstanbul: Beta Yayıncılık, 2000.
- Arpacı, Abdülkadir. *Borçlar Hukuku -Genel Bölüm- I ve III*. (4. Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 2008.
- Ateş, Derya. *Borçlar Hukuku Sözleşmelerinde Genel Ahlakı Aykırılık*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2007.
- Ayan, Mehmet. *Borçlar Hukuku (Genel Hükümler)*. (12. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.
- Ayan, Mehmet. *Miras Hukuku*. (10. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.
- Ayiter, Nuşin. *Miras Hukuku*. (4. Baskı), Ankara: Sevinç Matbaası, 1978.
- Ayiter, Nuşin ve Ahmet M. Kılıçoğlu. *Miras Hukuku*. (2. Baskı), Ankara: Savaş Yayınları, 1991.
- Çebi, Sezgin Seymen. “Alman Medeni Hukukunda Tıpe Bağlılık”, *Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2014, s. 151-162. (erişim: 3 Aralık 2020, <https://jurix.com.tr/article/4296>)
- Dural, Mustafa. *Miras Sözleşmeleri*. İstanbul, 1980.
- Dural, Mustafa ve Turgut Öz. *Türk Özel Hukuku -Miras Hukuku-*. (15. Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020.
- Ercoskun Şenol, H. Kübra. “Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2011.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*. (25. Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.
- Eren, Fikret. *Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası, 1966.
- Gönensay, Samim ve Kemaleddin Birsen. *Miras Hukuku*. (2. Baskı), İstanbul: Ahmed Said Matbaası, 1963.
- Hatemi, Hüseyin. *Kişiler Hukuku*. (8. Baskı), İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Helvacı, Serap. *Gerçek Kişiler*. (8. Baskı), İstanbul: Legal Kitabevi, 2017.
- İmre, Zahit ve Hasan Erman. *Miras Hukuku*. (15. Baskı), İstanbul: Der Yayınları, 2021.
- İnan, Ali Naim Şeref Ertaş ve Hakan Albaş. *Miras Hukuku*. (10. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. *Miras Hukuku*. (2. Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 1978.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip, Hüseyin Hatemi, Rona Serozan ve Abdülkadir Arpacı. *Borçlar Hukuku - Genel Bölüm-* Cilt I. (7. Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017.
- Oğuzman, M. Kemal. *Miras Hukuku*. (3. Baskı), İstanbul, Filiz Kitabevi, 1984.
- Oğuzman, M. Kemal ve M. Turgut Öz. *Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*. Cilt 2. (15. Baskı), İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020.
- Özcan, Bilge. *Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)*. (11. Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.
- Öz, Turgut. *Yeni Borçlar Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Değişiklikler ve Yenilikler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2011.

- Pulaşlı, Hasan. *Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları*. Ankara: Dayınlarlı Yayıncılık, 1989.
- Serozan, Rona ve Baki İlkey Engin. *Miras Hukuku*. (6. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Sirmen, Lale. *Türk Özel Hukukunda Şart*. Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın No:254, 1992.
- Tekinay, Selahattin Sulhi . Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu ve Atilla Altop. *Tekinay Borçlar Hukuku -Genel Hükümler-*. (7. Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993.
- Turan, Gamze. *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü*. Ankara: Turhan Kitapevi, 2009.
- Yıldırım, Abdülkerim. *Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetle*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2004.